

[Pia Gjellerup]

Idet jeg henviser til lovforslagets tekst og til de ledsagende bemærkninger, anbefaler jeg forslaget til Tingets velvillige behandling.

Kaj Poulsen (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af lov om arbejdstilbud til ledige.

(Beslutningsforslag nr. B 2).

Jeg skal i øvrigt henviser til beslutningsforslagets tekst og de bemærkninger, som ledsager det.

Hans Hækkerup (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en forsvarsordning.

(Beslutningsforslag nr. B 3).

Skriftlig redegørelse:

Redegørelse af 9. juni 1988 om forstærket indsats mod langvarig ledighed.

(Redegørelse nr. R 2).

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

I takt med de senere års markante beskæftigelsesfremgang i Danmark er der sket en kraftig nedgang i arbejdsløsheden. Siden 1983, hvor arbejdsløsheden toppede, er ledigheden faldet med 1/5, nemlig fra 283.000 i 1983 til 222.000 i 1987.

Sideløbende med nedgangen i den gennemsnitlige ledighed er der sket en endnu kraftigere nedgang i antallet af længerevarende ledige.

Således er antallet af ledige, der i løbet af et år har en ledighedsgrad på over 0,8, faldet med godt 1/4 i perioden 1983 til 1987. Der er her tale om personer, der er ledige i over 9 1/2 måned i løbet af året.

Nedgangen i antallet af langtidsledige er kommet til udtryk ved, at tilgangen til arbejdstilbudsordningen i perioden 1983 til 1987 er reduceret med godt 40 pct.

Baggrunden for det kraftige fald i antallet af langtidsledige efter 1983 er uden tvivl den markante beskæftigelsesfremgang i årene efter 1983.

Det er derfor regeringens opfattelse, at indsatsen for at mindske ledighedsproblemet skal angribes over to fronter.

For det første skal der føres en økonomisk politik, der skaber grundlaget for en væsentlig stigning i antallet af arbejdspladser i den private sektor i de kommende år.

Det langsigtede mål er fuld beskæftigelse.

Indtil dette mål er nået, skal der for det andet føres en arbejdsmarkedspolitik, der sigter mod at øge beskæftigelseseffekten for de ledige, der er ramt af eller er i risiko for at blive ramt af langvarig ledighed.

Det er i dette lys, regeringens udspil til en forstærket indsats mod langvarig ledighed skal ses.

Den hidtidige indsats

Før 1985 koncentrerede indsatsen mod længerevarende ledighed sig primært om arbejdstilbud efter en vis ledighedsperiode.

Hvis den ledige efter afslutningen af et arbejdstilbud ikke opnåede beskæftigelse, stod pågældende igen over for et langt inaktivt ledighedsforløb, indtil der på ny blev givet et arbejdstilbud.

Med vedtagelsen af en ny arbejdstilbudslov i 1985 blev der lanceret helt nye ingredienser i indsatsen mod den langvarige ledighed. Passiv dagpengeforsørgelse blev erstattet med aktiv indsats. Det blev således muligt for ledige umiddelbart efter arbejdstilbudet at vælge mellem en uddannelses- eller en iværksætteruddannelse. Disse tilbud giver de ledige muligheder for at forbedre deres kvalifikationer, hvilket øger deres chancer for at komme i beskæftigelse.

Fra midten af 1986 blev de lediges muligheder for uddannelsesaktiviteter i ledighedsperioden yderligere udvidet. Det er nu muligt inden for visse rammer at uddanne sig med dagpenge allerede fra første ledighedsdag.

Selv om regeringen gerne havde set, at mange flere ledige havde benyttet sig af tilbudene om at uddanne sig med uddannelsesyndelse eller starte selvstændig virksomhed, er der grund til at glæde sig over, at de over 12.000 ledige, der siden ordningens start har taget imod tilbudene, har forbedret deres beskæftigelsesmuligheder væsentligt.

Der kan f.eks. peges på fine beskæftigelsesresultater fra de længerevarende arbejdsmarkedsuddannelser (LAMU). Erfaringerne viser,

[Arbejdsministeren]

at omkring 70 procent af dem, der gennemfører uddannelsen, efterfølgende opnår beskæftigelse (55 pct.) eller går i gang med en yderligere uddannelse (15 pct.).

På denne baggrund nærer regeringen ikke tvivl om, at den kommende revision af arbejdstilbudsloven skal bevare og videreudvikle de principper, der lå bag nyordningen af indsatsen mod langvarig ledighed i 1985.

En forstærket indsats

Regeringen ønsker fortsat en aktiv indsats for at undgå, at ledighed udvikler sig til langvarig ledighed. Dette må prioriteres højt på bekostning af passiv dagpengeforsørgelse.

Tidlig og forebyggende indsats har derfor også været nøgleordene i en række administrativt iværksatte initiativer, der er blevet igangsat i foråret 1988.

Det drejer sig bl.a. om tidlig og motiverende information og vejledning. Således er der nu tilbud om en individuel samtale hos Arbejdsformidlingen (AF) efter 3 måneders ledighed. Videre får ledige med særlig risiko for langvarig ledighed tilbud om 1 a 2 ugers inspirationskursus, hvor de kan få bistand til at få afklaret, hvorledes de bedst får forbedret deres beskæftigelsesmuligheder.

Definitionen af, hvem der har særlig risiko for langvarig ledighed, fastlægges decentralt i arbejdsmarkedsnævnene med udgangspunkt i forholdene på det lokale arbejdsmarked.

Denne linie skal videreføres i en kommende lovrevision, således at langt flere ledige tilskyndes til at benytte ordningerne for dermed at få del i de gunstige beskæftigelseseffekter.

Videre skal forbedringerne tage hensyn til, at de ledige har meget forskellige baggrunde og forudsætninger, og at nogle ledige derfor har brug for ekstra intensiv støtte. Der er behov for at differentiere indsatsen, så de ledige, der har de dårligste uddannelsesmæssige forudsætninger, ikke uden egen skyld mister tilknytningen til arbejdsmarkedet.

En kraftigere betoning af uddannelseselementet i indsatsen mod langvarig ledighed indebærer naturligt, at informationen og vejledningen af de ledige styrkes. Det er derfor nødvendigt, at den forstærkede informations- og vejledningsindsats fra Arbejdsformidlingens side følges op af en tilsvarende mere aktiv indsats fra arbejdsløshedskasserne.

Som led i videreførelsen af den forstærkede administrative indsats vil der fra efteråret 1988 blive igangsat forsøg med en 1-årig arbejdsmarkedsuddannelse.

Erfaringer fra de senere års kvindeprojekter viser således, at der bør etableres et uddannelsetilbud, der for alvor tilgodeser de voksne ledige kvinders uddannelsesbehov.

Uddannelsen kvalificerer til områder med gode beskæftigelsesmuligheder, giver de grundlæggende kvalifikationer, som industriens fremtidige specialarbejdere bør have, og tager udgangspunkt i kvindernes erfaringer og forudsætninger.

Regeringens forslag til en revision af arbejdstilbudsloven m.v. indeholder på denne baggrund følgende hovedelementer:

- Ret til at modtage iværksætterydelse efter 6 måneders ledighed.

Ifølge de gældende regler skal den ledige have afsluttet et arbejdstilbud for at være berettiget til at modtage iværksætterydelsen, dvs. efter ca. 2 år og 6 måneders ledighed. Nedsættelse af kravet til ledighedsperiodens længde til 6 måneder vil betyde, at langt flere vil kunne vælge at begynde som selvstændige.

- Iværksætterydelse skal kunne vælges også af unge.

Iværksætterydelse kan i dag kun gives til langtidsledige, der er over 25 år. Denne aldersgrænse agtes ophævet.

- Mulighed for, at ledige med særlig risiko for langvarig ledighed kan få uddannelsesydelse før arbejdstilbuddet.

Adgang til at få uddannelsesydelse gives i dag, hvis den ledige efter arbejdstilbudet fortsat er ledig. Dette princip forudsættes opretholdt generelt, men for ledige med særlig risiko for langvarig ledighed skal der være mulighed for at tage uddannelse med uddannelsesydelse før arbejdstilbudet. Hvis den ledige ikke kommer i beskæftigelse, skal den pågældende have ret til et arbejdstilbud. Gennemføres dette, vil der på ny være ret til uddannelses- eller iværksætterydelse.

- Ledige med særlig risiko for langvarig ledighed skal have mulighed for at modtage uddannelsesydelse i op til 2 år og 6 måneder.

Generelt gælder i dag, at uddannelsesydelse kan modtages i 1 år og 6 måneder med mulighed for forlængelse til 2 år, hvis uddan-

[Arbejdsministeren]

nelsens varighed gør dette nødvendigt. Som noget nyt skal ledige med særlig risiko for langvarig ledighed have mulighed for at modtage uddannelsesydelse i op til 2 år og 6 måneder.

- Adgang til fortsatte arbejdstilbud for ledige over 50 år.

Efter de gældende regler har ledige, der ved ophøret af et arbejdstilbud er fyldt 55 år, og som ikke opnår beskæftigelse, ret til et nyt arbejdstilbud.

Aldersgrænsen for denne ordning foreslås ændret fra 55 til 50 år. Hermed tages der hensyn til, at personer i disse aldersgrupper kan have særlig vanskeligt ved at udnytte mulighederne i tilbudene om uddannelse eller iværksætterydelse. De vil fortsat også kunne vælge en uddannelses- eller en iværksætterydelse.

- Adgang til et 2. arbejdstilbud for ledige, der har gennemført et arbejdstilbud og fuldført en uddannelse, men fortsat er ledige.

For at motivere de ledige til at uddanne sig og dermed øge chancen for beskæftigelse gøres retten til et 2. arbejdstilbud betinget af, at den ledige har benyttet sig af muligheden(erne) for at uddanne sig med uddannelsesydelse.

- Udvidelse af uddannelsesmulighederne for ledige under 25 år, der modtager uddannelsesydelse.

Efter gældende regler kan ledige under 25 år modtage uddannelsesydelse til godkendte uddannelser, og uddannelserne skal normalt være af mindst 12 måneders varighed. For at øge udnyttelsen af ordningen med uddannelsesydelse til unge under 25 år ønskes de særlige krav til uddannelserne ophævet.

- Præcisering af arbejdsløshedskassernes vejledningspligt (§ 65).

Denne præcisering skal ses i sammenhæng med bestemmelserne om, at de ledige skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet.

Revision af arbejdsløshedsforsikringslovens rådighedsbestemmelser

Kravet om at stå til rådighed for arbejdsmarkedet står for de fleste arbejdsløshedskasse-medlemmer som noget abstrakt og diffust uden meget andet indhold end de betingelser, der ved ledighedens indtræden skal være opfyldt for at opnå dagpenget.

Efter regeringens opfattelse er der behov for en stramning og præcisering af rådighedsforpligtelsen, således at det klart fremgår, at rådighedsbegrebet har et reelt indhold og indebærer forpligtelser for både medlemmer og arbejdsløhedskasser.

Medlemmet skal således på forhånd gøres bekendt med, at tilmelding til arbejdsformidlingen ikke er tilstrækkeligt til at opfylde rådighedsforpligtelsen, men at kravet om at stå til rådighed indebærer, at der for at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet kræves en vis indsats – ikke kun fra systemet, men også fra medlemmet selv.

Hensigten er blandt andet at motivere medlemmet til aktivt selv at søge arbejde og til i øvrigt at tage imod de forskellige tilbud af beskæftigelsesfremmende karakter, herunder undervisning, der forbedrer medlemmets kvalifikationer.

Regeringen finder i den forbindelse også, at der er behov for en nyvurdering af den generelle rådighedsforpligtelse, således at medlemmet efter en længere ledighedsperiode får pligt til at stå til rådighed for et bredere fagligt og geografisk område. Dette skal ikke mindst ses på baggrund af behovet for øget fleksibilitet og mobilitet på arbejdsmarkedet.

De gældende regler tager ikke i tilstrækkelig grad højde for, at forudsætningerne for at vurdere, om medlemmet opfylder rådighedsforpligtelsen, er ændret igennem de seneste år.

I den nuværende beskæftigelsessituation er der ikke nogen egentlig kontrol i at være tilmeldt Arbejdsformidlingen. Den eneste kontrol med arbejdsløhedskassemedlemmernes rådighed foregår i dag reelt i arbejdsløhedskasseregiet. Det er derfor nødvendigt at stille større krav til kassernes indsats hermed, således at kasserne forpligtes til at foretage mere systematiske vurderinger af medlemmernes rådighed i form af obligatoriske rådighedsvurderinger. Samtidig med at arbejdsløhedskassens kontrol med, at rådighedsforpligtelsen er opfyldt, forbedres, får arbejdsløhedskasserne hermed et redskab, som kan bidrage til at støtte de ledige med vejledning.

Det er regeringens opfattelse, at arbejdsløhedskasserne skal have en mere aktiv rolle i vejledningen af de ledige om uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder.

[Arbejdsministeren]

Arbejdsløshedskassernes indsats på vejledningsområdet via de såkaldte § 65-samtaler har hidtil ikke fungeret efter hensigten, der er at inddrage arbejdsløshedskasserne aktivt i arbejdet med at søge arbejdsevnen opretholdt hos ledige medlemmer.

Det er derfor nødvendigt, at arbejdsløshedskasserne forpligtes til tidligere i ledighedsforløbet at indkalde de ledige til individuelle vejledningssamtaler.

Det er vigtigt, at den samlede vejledningsindsats koordineres, og at arbejdsløshedskasserne og Arbejdsformidlingen lokalt samarbejder på området. Der indhøstes via forsøgsvirkosomhed til stadighed erfaringer på området, bl.a. gennem det såkaldte Horsensprojekt, hvor § 65-samtalerne gennemførtes i et samarbejde mellem arbejdsløshedskasse, arbejdsformidling, fagforening og socialforvaltning.

Arbejdsministeriet følger disse forsøg og vil lade de positive erfaringer indgå i det videre arbejde med at styrke vejledningsindsatsen.

Behov for overgangsordning

Der knytter sig naturligvis en særlig interesse til de langtidsledige, som i den nærmeste tid kan falde for 26-ugers-reglen og dermed miste dagpengeretten.

Siden skiftet i beskæftigelsespolitikken i 1985 er der ved moratorieordninger givet ekstraordinære arbejdstilbud.

Dette betyder, at ingen ledige, som har taget imod og gennemført et arbejdstilbud, kan miste dagpengeretten i 1988 på grund af 26-ugers-reglen.

Den førømtalte lovrevision indeholder en række elementer, som klart vil reducere antallet af ledige, som i løbet af 1989 og 1990 kan miste dagpengeretten. Der kan bl.a. henvises til, at personer på 50 år eller derover får adgang til flere arbejdstilbud, og at lovrevisionen vil etablere et princip om, at gennemført uddannelse af en vis varighed med uddannelsesydelse giver adgang til et nyt arbejdstilbud.

For de grupper, der ikke kan nå at få glæde af lovforslagets forstærkede indsats, skal der etableres en særlig overgangsordning.

Disse personer skal have en ekstraordinær mulighed for at tage imod tilbudet om via en uddannelse med uddannelsesydelse at øge deres arbejdskvalifikationer. Dette vil afgørende forbedre deres chancer for efter uddannelsen at

få arbejde på normale vilkår. Hvis de alligevel bliver ledige igen, vil de få arbejdstilbud efter det nye princip om, at gennemført uddannelse med uddannelsesydelse giver ret til et 2. arbejdstilbud.

For yderligere at forbedre overgangspersoners adgang til at fastholde tilknytningen til arbejdsmarkedet vil de få et konkret tilbud om, at de kan optages på et LAMU-kursus. Overgangspersonerne får således garanti for, at de kan optages på kurser, hvor der er indhøstet meget positive beskæftigelseseffekter.

Regeringen er opmærksom på, at dette forudsætter etablering af nye LAMU-pladser, og disse vil så vidt muligt blive etableret i takt med behovet for at give overgangspersonerne et tilbud om et LAMU-kursus.

Det er meget vanskeligt at give et præcist skøn over, hvor mange overgangspersoner der ønsker et LAMU-kursus.

Regeringen vil imidlertid garantere, at alle overgangspersoner, som ønsker det, får et konkret LAMU-tilbud.

Overgangspersoner, der vælger at deltage i et LAMU-kursus, skal uanset 26-ugers-reglen bevare dagpengeretten, indtil de optages på et LAMU-kursus.

Hvis overgangspersonerne efter gennemført LAMU-kursus fortsat er ledige og derfor er berettigede til et 2. arbejdstilbud, skal de bevare dagpengeretten, indtil de får arbejdstilbudet.

Økonomiske konsekvenser

De foreslåede forbedringer af arbejdsmarkedsforanstaltningerne, inkl. overgangsordningen, medfører alle offentlige merudgifter – bortset fra de lempeede betingelser for opnåelse af iværksættertydelse.

Da den stramme udgiftspolitik skal videreføres, er det regeringens holdning, at disse forbedringer skal gennemføres på et udgiftsneutralt grundlag inden for Arbejdsministeriets område.

Til dækning af udgifterne til forbedringerne foreslås arbejdsløshedsforsikringsloven derfor ændret således, at dagpengerettens indtræden gøres betinget af en fastere tilknytning til arbejdsmarkedet.

De økonomiske konsekvenser vil blive fulgt meget nøje med det formål at vurdere, om forudsætningen om udgiftsneutralitet bliver opfyldt. Viser det sig, at der samlet er skabt øko-

[Arbejdsministeren]

nomisk plads til yderligere forbedringer, er regeringen indstillet på at gennemføre sådanne. Omvendt er det regeringens pligt at gennemføre besparelser, hvis det modsatte er tilfældet.

Invitation til samarbejde

Regeringen lægger med denne redegørelse op til en fordomsfri debat om indsatsen mod langvarig ledighed. Regeringen ønsker, at der opnås bred enighed om principperne for den kommende revision af arbejdstilbudsloven m.v.

Med udgangspunkt i denne redegørelse samt debatten herom agtes lovforslaget fremsat umiddelbart efter, at Folketinget samles igen i oktober i år.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 1:

Forespørgsel til skatteministeren [om, hvilke initiativer ministeren agter at tage for at undgå, at den nye 2,5 pct.s arbejdsmarkedsafgift bliver en særskat på mindre virksomheder].

Af Behnke (FP) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 7/6 88).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 2:

Forespørgsel til justitsministeren [om, hvad regeringen agter at foretage for at standse den stigende BZ-vold].

Af Knud Lind (FP) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 7/6 88).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 9:

Forslag til lov om ændring af retsafgiftsloven. (Forhøjelse af tinglysningsafgiften).

Af justitsministeren (Ninn-Hansen).

(Fremsat 8/6 88).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 4 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 25:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven. (Fri proces og retshjælp).

Af Ole Espersen (S) og Leif Hermann (SF) m.fl.

(Fremsat 8/6 88).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling**Justitsministeren (Ninn-Hansen):**

Det forslag, som Socialdemokratiet og SF har fremsat, har jeg forstået skal gennemføres i tilknytning til det af mig fremsatte forslag om ændring af retsafgiftsloven, som indebærer en forhøjelse af tinglysningsafgiften.

Det forslag, der nu fremsættes, var et forslag, som ikke blev færdigbehandlet forud for valget den 10. maj, og dermed delte det skæbne med en lang række andre forslag på det retspolitiske område, som regeringen havde fremsat og i øvrigt havde fremsat tidligt i folketingsåret.

Socialdemokratiets og SF's forslag handler om en ændring af retsplejeloven vedrørende fri proces og retshjælp. Lovforslaget er helt identisk med det lovforslag, som jeg selv fremsatte for Folketinget den 7. oktober 1987.

Jeg kan naturligvis kun udtrykke min glæde over, at de to partier fremsætter et forslag, der er helt i overensstemmelse med de tanker, vi tidligere har udarbejdet i form af et lovforslag. Jeg synes kun, man kan sige, at det lover godt for samarbejdet i Folketinget på det retspolitiske område, når vi er så enige.

Når lovforslaget om fri proces og retshjælp ikke blev genfremsat fra min side efter valget den 10. maj, har det jo sammenhæng med, at regeringen har måttet begrænse antallet af lovforslag, som skal behandles i denne korte samling, sådan at Folketinget kan få mulighed for at færdigbehandle alle forslag, men jeg vil selvsagt gerne udtrykke min støtte til genfremsættelsen af dette forslag, og hvis Retsudvalget kan frem-